

Baksis

Kedves polgártárs, remélem, hallottad, hogy eltörlik a borraivalót. A bádógtálcára nem kell többé főúri mozdulattal odadobnod a húszfillérest, nyugodtan veheted a kabátod, és mehatsz haza. Igazán, ideje az újításnak. A borraivaló mindig ideges és tépelődő másodperceket okozott két embernek. Annak, aki adta és annak, aki kapta. Az egyik attól tartott, hogy túl sokat ad, a másik meg attól, hogy túl keveset kap. Így mind a ketten rosszul jártak. Mert ha véletlenül össze is hangoztak az érdekek, s adó és kapó elégedetten dörzsölte a kezét, a lelkek mélyén mindig ott maradt a habozás csapadéka, a salak, az üledék, a seprő, mely ebből a rövid lelki tusából származott, és elzárította az örömet. Mind a ketten ráfizettek. Hogyan is lehet a munka díjazását lelkiismereti kérdéssé tenni, és a belátásra bízni, ma, mikor mindent rendeletekkel szabályoznak, s hogyan lehet engem millió gondom és bajom közepette, ebéd és vacsora után, naponta többször arra kényszeríteni, hogy bírói székbe üljek és határozzak? A modern ember koldusa az idegerőnek. Nem pocsékolhatja és szemetelheti el. Ha csak egy leheletnyit is veszít belőle, akkor is kár érte. Mindez másra kell.

Ellenben kétségtelen, hogy a kávéházban és a vendéglőben a mai ember pillanatra egy középkori várúrnak képzelhette magát, mikor borraivalót adott. Egy szemhunyorítással hallgatag megállapodás keletkezett közte és a pincér között. Aztán az egyéni munkát egyénien jutalmazta. Igen, a borraivaló a romantika utolsó maradványa volt, a kék virág és a sisakbokréta csökevénye, valami meglepetés és jutalom, törvényes vesztegetés és túrt panama, a lesüllyedt és szétfoslott török regevilágból a baksis, mely nyugős modern törvénné és unott szokássá törpült, s egy régi rendet jelentett, akár a hídpénz és az alagút-tantusz. Még nincs semmi okunk megsiratni. Csak egyszerűsítsék továbbra is a világot. Gyomláljanak ki belőle minden cafrangos romantikát, a rablógazdálkodás csonkjait, s tüntessék el azt, amit valaha *költészet*-nek neveztek, a bús összevisszaságot, a nyomort, az éhese-

ket és a koldusokat s azokat az újságárusnőket is, kik egy köhögő és zöld arcú csecsemőt rejtegetnek a hónuk alatt, egy esti lap pólyájába bugyolálva. Költők, ne sóhajtsátok vissza ezt a cudar szegénységet. Hiszen bármennyire is simára nyírják és mértani formák közé kényszerítik a garabonciás földet előttünk, a halál és a vágy s az igazi romantika sohasem vész el.

Azt magában viseli az örületek és rendszertelenségek hordozója, a kiszámíthatatlan és megfejthetetlen, az örök rejtélyes, az örök regényes: az ember.

(*Pesti Napló*, 1919. február 16. – *F*, 515–516. old.)